

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR**
Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: 286 840 129
E-mail: marketa.skodova@soc.cas.cz

Občané o ústavních pravomocích prezidenta a způsobu jeho volby

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost 2009, v09-01</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>12. 1. - 19. 1. 2009</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1057</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PI.7, PI.8, PI.19, PI.41</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>13. února 2009</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Markéta Škodová</i>

V lednovém šetření se Centrum pro výzkum veřejného mínění věnovalo problematice postavení prezidenta v politickém systému České republiky. Šetření zjišťovalo názory občanů na šíři prezidentských pravomocí a na jeho postavení v oblasti zahraniční politiky. Respondenti se vyjadřovali také k tomu, zda by se měl prezident věnovat konkrétním či spíše obecným otázkám a rovněž ke způsobu jeho volby.

Tři pětiny dotázaných (60 %) se domnívají, že pravomoci prezidenta by měly být zachovány ve stávajícím rozsahu. Pro jejich rozšíření se vyslovilo 19 % občanů, oklestit by je naopak chtělo 12 % respondentů (viz. tab. 1 na následující straně). Při pohledu na výsledky předchozích šetření je zjevné, že v porovnání s rokem 2002 je ve veřejnosti výrazně nižší podíl lidí, podle kterých by prezidentské

pravomoci měly být sníženy (35 % v dubnu 2002; 12 % v lednu 2009), a naopak se zvýšilo relativní zastoupení těch, kteří se domnívají, že pravomoci prezidenta by měly zůstat zachovány (ze 41 % v dubnu 2002 na 60 % v lednu 2009).

Z hlediska stranických preferencí podporují rozšíření pravomocí častěji lidé, kteří by dali v parlamentních volbách svůj hlas ODS, než potenciální voliči jiných stran.

Tab. 1: Pravomoci prezidenta by měly být...¹ (v %)

	duben 2002	únor 2004	duben 2005	leden 2007	leden 2008	leden 2009
Zachovány	41	52	56	59	61	60
Rozšířeny	11	32	25	22	19	20
Zúženy	35	9	11	8	12	12

Pozn.: Dopočet do 100 % ve sloupci tvoří odpovědi „neví“.

Co se týče konkrétních pravomocí prezidenta v oblasti zahraniční politiky, Češi se v časovém horizontu daném výzkumy CVVM konstantně a většinou přiklánějí k názoru, že prezident se může angažovat v oblasti zahraniční politiky, ale nesmí překračovat oficiální směr, který udává vláda a ministerstvo zahraničí (v posledním šetření to uvedlo 58 % dotázaných). Podporu samostatné aktivity prezidenta v těchto otázkách vyslovilo 17 % občanů a každý desátý oslovený se domnívá, že hlava státu by měla českou zahraniční politiku řídit.

Tab. 7: Postavení prezidenta v zahraniční politice země² (v %)

	duben 2002	duben 2005	leden 2007	leden 2008	leden 2009
může se angažovat ve směru udávaném vládou a ministerstvem zahraničí	65	54	61	64	58
má aktivně vystupovat nezávisle na vládě	15	26	20	16	17
má řídit zahraniční politiku	6	9	8	9	10
nemá se angažovat	6	6	5	6	8

Pozn.: Dopočet do 100 % ve sloupci tvoří odpovědi „neví“.

¹ Otázka: „Myslíte si, že by měly být pravomoci prezidenta rozšířeny, zúženy, nebo by měly zůstat tak, jak je tomu nyní?“

² Otázka: „Jaké postavení má mít prezident v oblasti zahraniční politiky? Prezident se nemá angažovat v oblasti zahraniční politiky, prezident se může angažovat v oblasti zahraniční politiky, ale nesmí překračovat oficiální směr, který udává vláda a ministerstvo zahraničí, prezident má aktivně vystupovat v oblasti zahraniční politiky nezávisle na vládě, nebo prezident má řídit českou zahraniční politiku?“

Třídění druhého stupně ukázalo, že větší zapojení prezidenta do zahraniční politiky má ve všech zkoumaných případech relativně vyšší podporu mezi dotázanými, kteří si obecně přejí rozšiřování jeho pravomocí. Lidé ve věku 15-19 let volili oproti všem starším respondentům častěji odpověď „nevím“.

CVVM ve výzkumu dále zjišťovalo, zda by se měl prezident podle názoru občanů věnovat spíše řešení konkrétních problémů či obecnějším otázkám politické kultury, morálky a podobně.

Tab. 3: Jakým otázkám se má prezident věnovat? ³ (v %)

	únor 2004	duben 2004	leden 2007	leden 2008	leden 2009
měl by se věnovat řešení konkrétních otázek, ale jen ve výjimečných případech	34	36	43	40	41
měl by se trvale věnovat řešení konkrétních otázek	42	41	30	32	34
měl by se věnovat obecnějším otázkám morálky a podobně	21	21	22	20	18

Pozn.: Dopočet do 100 % ve sloupci tvoří odpovědi „neví“.

Přibližně dvě pětiny respondentů (41 %) vyjádřily mínění, že český prezident by se měl věnovat řešení konkrétních otázek jen ve výjimečných případech. Třetina dotázaných (34 %) se domnívá, že by se řešení konkrétních otázek měl prezident věnovat trvale. Necelá jedna pětina (18 %) oslovených pak soudí, že prezident se má zabývat především obecnějšími otázkami politické kultury, morálky a podobně.

Lidé se základním vzděláním volili statisticky významně častěji než dotázaní s vyššími stupni dosaženého vzdělání u této otázky odpověď „nevím“.

Součástí šetření byla dále otázka týkající se toho, jaký způsob volby prezidenta je podle mínění dotázaných nejvhodnější pro Českou republiku⁴ (viz tabulku 4 na následující straně).

³ Otázka: „Má podle Vás prezident republiky zasahovat do řešení konkrétních problémů, nebo se má spíše věnovat obecnějším otázkám politické kultury, morálky a podobně? Měl by se trvale věnovat i řešení konkrétních otázek, měl by se jim věnovat, ale jen ve výjimečných případech, nebo by se měl věnovat obecnějším otázkám morálky a podobně?“

⁴ Znění otázky: „Který z běžně užívaných způsobů volby prezidenta je podle Vás nejvhodnější pro Českou republiku? Volba parlamentem, tj. poslanci a senátory současně, volba širším shromážděním volitelů (např. poslanci, senátory a krajskými zastupiteli), nebo volba všemi voliči?“

Tab. 4: Kdo by měl volit prezidenta? (v %)

	duben 2002	únor 2004	duben 2005	leden 2007	leden 2008	leden 2009
všichni voliči	57	68	57	60	64	67
parlament	20	16	23	23	18	18
širší shromáždění volitelů	12	11	11	10	10	10

Pozn.: Dopočet do 100 % ve sloupcích tvoří odpovědi „nevím“.

Ve veřejnosti převládá názor, že prezidenta republiky by měli volit všichni voliči. Pro tento způsob volby se vyslovily dvě třetiny dotázaných (67 %). Necelá pětina respondentů (18 %) považuje za nejvhodnější stávající způsob volby prezidenta parlamentem, každý desátý pak vidí jako optimální volbu prostřednictvím nějakého širšího sboru volitelů. Ze srovnání s výsledky výzkumů od dubna roku 2005 vyplývá, že ve veřejnosti vzrostla podpora tzv. přímé volby (o deset procentních bodů) a naopak poklesla podpora volby prezidenta parlamentem (o pět procentních bodů).

Volba prezidenta parlamentem má větší podporu u potenciálních voličů ODS a respondentů, kteří svoji životní úroveň označují jako dobrou, přímou volbu statisticky významně častěji podporují lidé, kteří by svůj hlas ve volbách dali ČSSD a KSČM. Lidé se základním vzděláním volili statisticky významně častěji než dotázaní s vyššími stupni dosaženého vzdělání u této otázky odpověď „nevím“.